

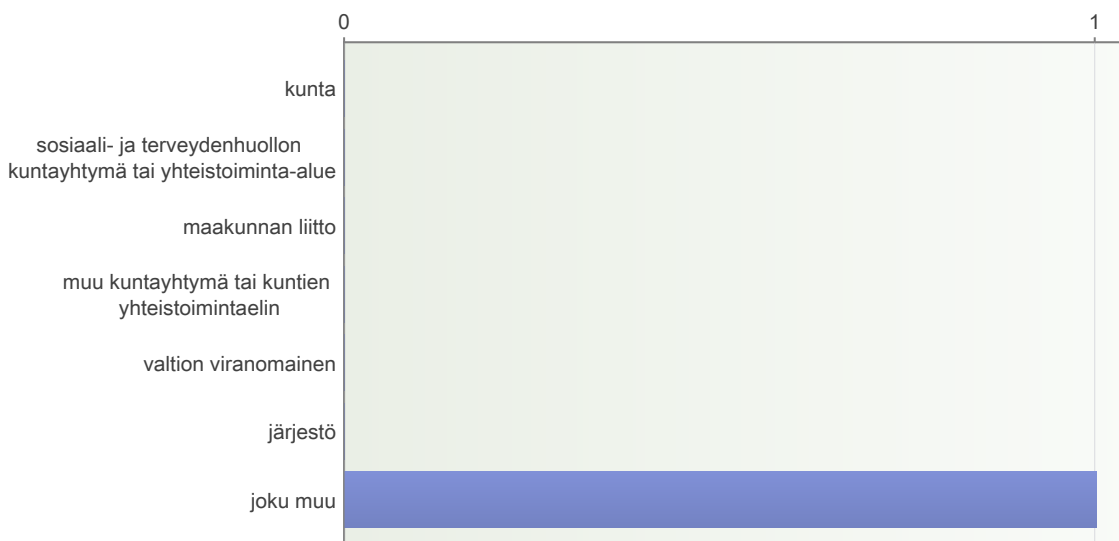
1. TAUSTATIEDOT

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot	Lausuntopyyntöä käsittelevä päivämäärä toimielimessä	Toimielimen nimi
Maaseutupolitiikan neuvosto	Tauno Linkoranta	tauno.linkoranta@vskylat.fi	9.11.2016	Kansalaistoiminnan verkosto

2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: joku muu

- MMM:n alainen teemaverkosto

3. 1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaistasaatavuutta? Jos ei, niin miten ehdotusta tulisi siltä osin muuttaa?

Vastaajien määrä: 1

- Todennäköisesti tämä onnistuu tiheästi asutuilla alueilla, mutta miten palvelujen yhdenvertainen saatavuus toteutetaan harvaan asutulla maaseudulla? Lakiluonnoksen tiivistelmässä todetaan, että ”Yksittäistapauksissa etäisyys palveluja antavaan toimipaikkaan voi pidentyä. Palvelujen saatavuuden varmistamiseksi niitä voidaan joutua kokoamaan suuremmiksi kokonaisuuksiksi. Vähenevän väestön alueella tällainen kehitys olisi hyvin todennäköistä ilman nyt toteutettavaa uudistustakin.”

Valinnanvapautta on siis turha nostaa esille maaseutualueilla, joilla huomio tulee keskittää siihen, että peruspalveluja ylipäättään on saatavilla.

•muiden vaikuttavuusarvioiden lisäksi tulisi toteuttaa maaseutuvaikutusten arviointi, koska:

- Suomen kunnista hieman yli puolet on alle 6000 asukkaan kuntia
- alle 5000 asukasta on 134 kunnassa
- 2/3 kunnista on alle 10 000 asukkaan kuntia
- alle 5 as/km² on 76 kunnassa

-alle 10 as/km² on 72 kunnassa

tällaisia kuntia on yhteensä 148 eli lähes lähes puolet kunnista

-lisäksi on useita liitoskuntia, joissa keskuskaupungin lisäksi on hyvin laajat maaseutualueet eli paljon harvaan asuttua aluetta

•Harvaan asutun alueen osalta tulee laatia erityislainsäädäntö (vrt. "saaristolaki"), joilla asukkaille turvataan palvelujen saatavuus edes jollakin tavalla, erikoisesti ikääntyneellä ja edelleen ikääntyvällä maaseudulla. Palveluiden saavutettavuudessa ei todellakaan ole kysymys yksittäistapauksista, kun katsoo pienten ja harvaan asuttujen kuntien suurta määrää.

4. 2. Antaako esitys riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite? Jos ei, miten tavoitteen saavuttamisen edellytyksiä voitaisiin parantaa?

Vastaajien määrä: 1

- Mahdotonta arvioida tässä vaiheessa. Ratkaisussa tulee huomioida alueiden ja toimijoiden erilaisuus ja kirjo.

Kansallisesti ja maakunnissa on huolehdittava siitä, ettei sosiaali- ja terveyspalvelujen tuotanto yksipuolistu. Valinnanvapausmalli on rakennettava sellaiseksi, että kaikkien toimijoiden mahdollisuudet toimia sote-markkinoilla turvataan. Tämä edellyttää hankintoja tekevien tahojen hankintaosaamisen kehittämistä ja myös viitseliäisyyttä, jotta suuret hankinnat toteutetaan tarvittaessa riittävän pieninä osina, jolloin pienet toimijat eli pienyritykset, järjestöt ja yhdistykset voivat olla tuottamassa hankintoja. Muutoin vaarana on, että vain suuret toimijat valtaavat markkinat, jolloin kilpailu ei todellisuudessa toteudu, vaan suuret toimijat saavat vähitellen lähes monopoliaseman, kun pienet palveluntuottajat putoavat markkinoilta. Tällöin vaarana on, että jäljelle jääneet harvalukuiset suuret toimijat nostavat ajan kuluessa hintojaan kilpailijoiden harventuessa, mikä jää veronmaksajien tappioksi.

Järjestöjen kumppanuus ja yhteistyö palvelutuotannossa on muutoinkin tehtävä mahdollisimman luontevaksi ja helpoksi. Keskittäminen ei saa estää jo olemassa olevien kumppanuuksien ja kustannustehokkaiden paikallisten palveluratkaisujen jatkuvuutta.

Kolmas sektori tekee korvaamattoman arvokasta ja kustannustehokasta työtä kansalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Suomeen kansantaloudella ei ole varaa menettää järjestö- ja vapaaehtoistyön resursseja. Maakunnissa tulee olla kumppanuuksien koordinoimiseksi maakunnallisia järjestöstrategioita, kuten Pohjois-Karjalassa.

5. 3. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Vastaajien määrä: 1

- Ei toteudu. Jo valmisteluvaiheessa kolmas sektori on monissa maakunnissa jätetty pois valmisteluryhmistä. Kuitenkin kolmannella sektorilla on kokemusta ja näkemystä paikallisten ja vaihtoehtoisten palvelujen tuottamisesta eri tavoin erityisesti siellä, missä perinteiset markkinat eivät toimi. Poissulkeminen valmisteluryhmistä ei anna hyvää signaalia kansalaisten osallistumisesta ja vaikuttamismahdollisuuksista.

Suomessa on 18 erilaista maakuntaa ja niissä kussakin erilaiset olosuhteet. Maakuntien erilaisuus tulisi huomioida laissa paremmin. Esim. lainsäädännössä osa on kaikkia velvoittavia lainkohtia ja osa mahdollistavia lainkohtia (vrt. nykyinen kuntalaki, luku 5).

•Maakuntavaltuusto valitaan maakuntavaaleissa. Suomessa on paljon pieniä kuntia, joissa on hyvin todennäköistä, että pienistä kunnista ei vaaleissa välttämättä pääse yksikään ehdokas läpi. Miten näiden

pienien kuntien ja niiden asukkaiden vaikuttamismahdollisuudet kyetään turvaamaan maakuntahallinnossa?

•Maakuntahallinnon yksi tehtävistä on maaseudun kehittäminen ja maatalouden edistäminen. Jos suuri osa maakuntavaltuuston luottamushenkilöistä on kaupunkiseuduilta ja suuremmista kunnista, miten varmistetaan ”maaseutuäänen” ja pienten kuntien kuuleminen päätöksenteossa? Maaseudun kehittämisessä on huomioitava maatalouden ohella myös kansalaistoiminta sekä muu yritystoiminta. Laajan näkemyksen kokoamiseen on perustettava erityinen maaseutulautakunta, jossa on maaseudun asiantuntemus vahvasti edustettuna. Maakuntavaltuusto ei ole riittävä elin asiantuntevan maaseutunäkemyksen huomioimiseen, kun todennäköisesti suurin osa edustajista on taajama-alueilta.

•Maaseutuvaikutusten arviointi tulee ottaa osaksi maakuntien ja kuntien normaalia päätöksentekoa.

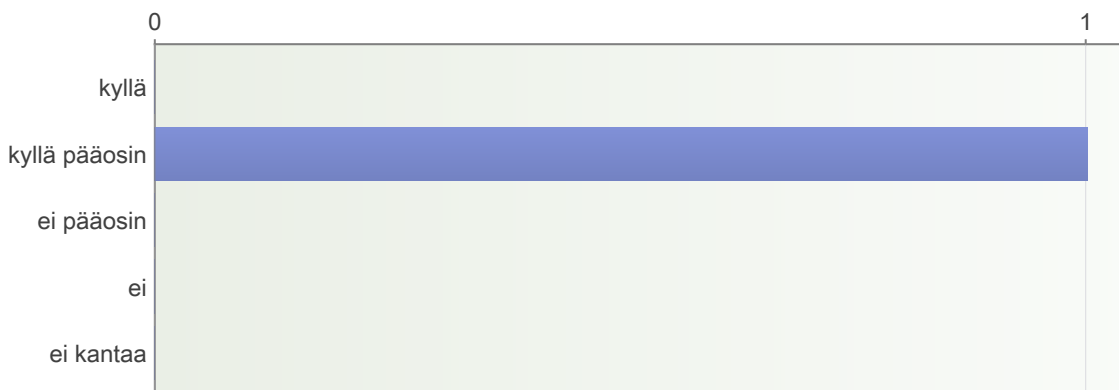
•Tiivistelmässä todetaan: ”Asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia voidaan edistää esimerkiksi järjestämällä keskustelu- ja kuulemistilaisuuksia, asukasraateja sekä ottamalla asukkaita mukaan palvelujen suunnitteluun ja kehittämiseen.” Miten tämä käytännössä toteutettaisiin? Ehdotamme, että maakunnat veloitetaan osallisuuden edistämiseksi tekemään oma osallisuusstrategia ja osallisuusneuvosto, joka koostuu kumppanuusperiaatteella julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin toimijoista.

•On huomioitava, että sähköiset kanavat eivät ole mahdollisia kaikille. Joko ei ole riittäviä yhteyksiä, osaamista, välineitä tai kykyä: lisääntyvä ikäihmisten määrä).

•Osallisuus- ja vaikutusmahdollisuuksien edistämiseen on osoitettava riittävät resurssit.

6. 4. Muodostaako maakuntalaki tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle?

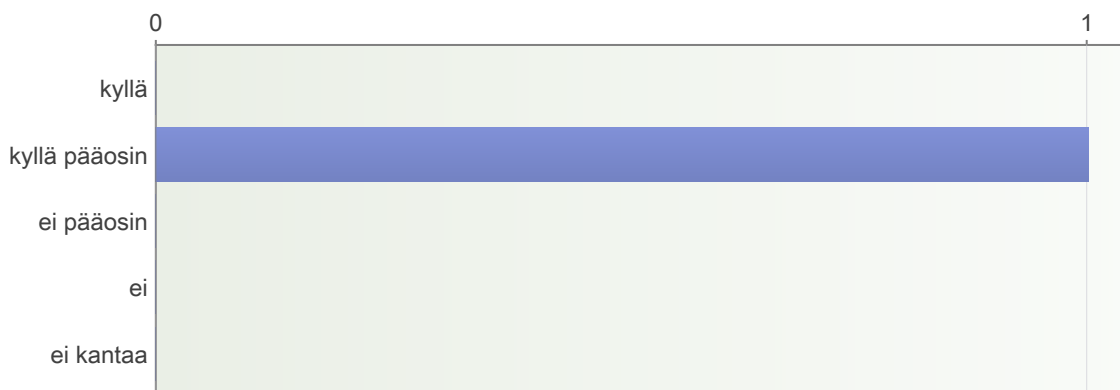
Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

7. 5. Maakuntalain 2 luvussa määritellään maakunnan tehtävät. Onko maakunnalle esitetty tehtäväkokonaisuus uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

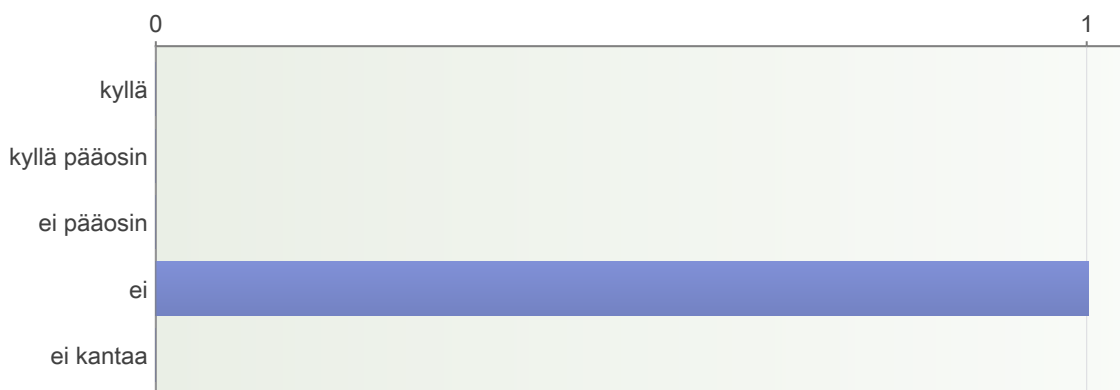
Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

8. 6. Maakuntalain 5 luvussa säädetään maakunnan asukkaiden osallistumisoikeuksista. Ovatko osallistumisoikeudet turvattu esityksessä riittävällä tavalla?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei

9. 7. Maakuntalain 9 luvussa säädetään maakunnan palvelulaitoksesta. Onko siitä esitetty säädettäväksi tuottamisen organisoinnin näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

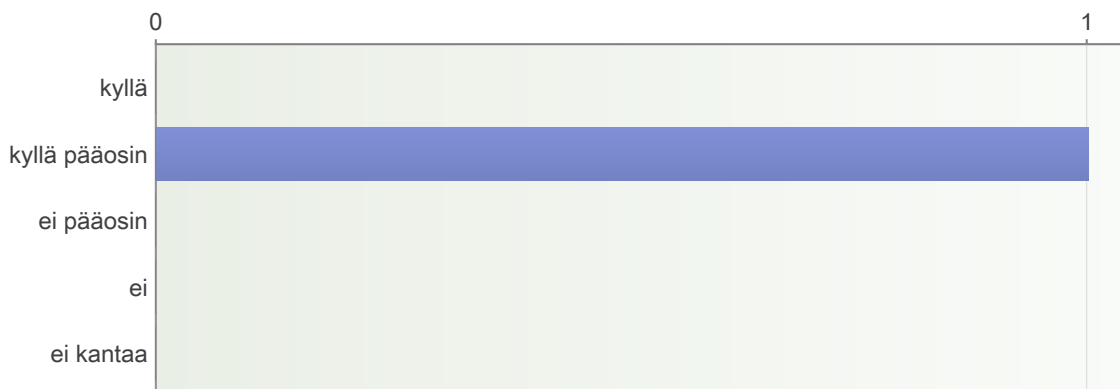
Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

10. 8. Maakunnan talouden ohjaus perustuu erityisesti maakuntalakiin ja maakuntien rahoituslakiin. Ohjaavatko maakuntien rahoitusmalli ja maakuntalain mukainen taloudenohjausmekanismi maakuntien taloudenhoitoa tarkoituksenmukaisella tavalla?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

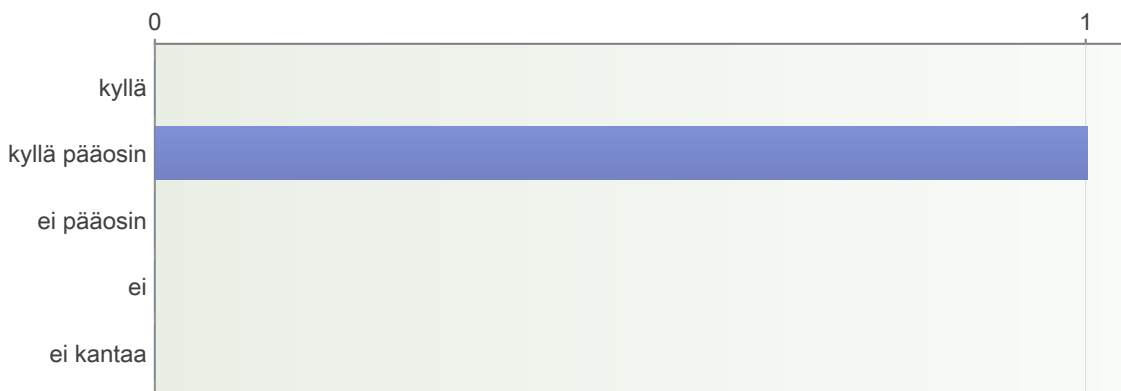
11. 9. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntalaista.

Vastaajien määrä: 1

- Maakuntahallinto toteutuessaan ihanteellisesti voi olla askel eteenpäin. Riskinä on, että maakuntien reuna-alueet ja niiden palvelutarpeet unohtuvat päätöksenteossa. Tästä on valitettavia esimerkkejä monikuntaliitoksista. Kun palveluja keskitetään, pitäisi olla osaamista, jonka puitteissa kyetään arvioimaan kokonaisvaltaisesti mahdolliset vaikutukset. Yksittäiset kunnat eivät kykene vastaamaan elinvoimasta, mikäli syntyy uusia haasteita. Jo nyt reuna-alueiden kunnat ovat vaikeuksissa palvelujen tuottamisessa ja säilyttämisessä, kun ikääntyvän väestön osuus kasvaa ja lasten, nuorten ja työikäisten määrä vähenee (päiväkodit, koulut, muut julkiset palvelut, liikkuminen jne). Kaikella tällä on myös yritysten palveluja heikentäviä heijastusvaikutuksia

12. 10. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 4 §:ssä säädettäisiin palvelujen saatavuudesta ja saavutettavuudesta. Säännöksen mukaan palvelut on toteutettava väestön tarpeet huomioon ottaen lähellä asiakkaita, mutta säännöksen mukaisten edellytysten täytyessä palveluja voidaan koota suurempiin kokonaisuuksiin. Onko säännös palvelujen saatavuuden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

13. 11. Maakunnat muodostavat 5 yhteistyöaluetta, joista kussakin on 3–4 maakuntaa. Yhteistyöalueeseen kuuluvat maakunnat laativat sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 16 §:n mukaisen yhteistyösopimuksen. Siinä maakunnat sopivat keskinäisestä yhteistyöstä palvelujen järjestämisessä ja toteuttamisessa. Sopimus on oikeudellisesti maakuntia sitova. Onko sopimuksen sitovuus perusteltua?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

14. 12. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 16 §:n mukaan laadittavassa yhteistyösopimuksessa on sovittava toimenpiteet palvelujen integraation varmistamiseksi. 23 §:n mukaisesti palvelun tuottajan velvollisuutena on valmistaa palveluketjujen integraation toteutuminen ja toimittava integraation edellyttämässä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Ovatko säännökset riittäviä asiakaslähtöisen integraation toteutumiseksi?

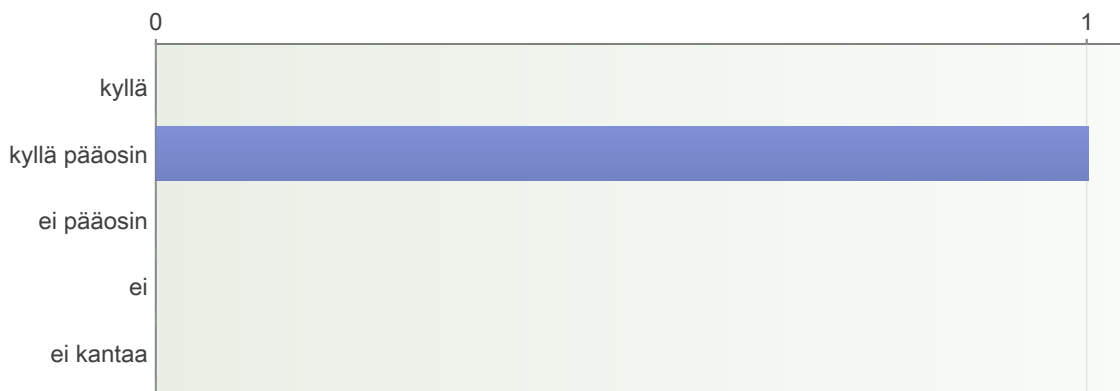
Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei kantaa

15. 13. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain mukaan valtion ohjausta vahvistetaan sosiaali- ja terveyspalveluissa (19 §, 4 luku, 6 luku). Onko tämä uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltua?

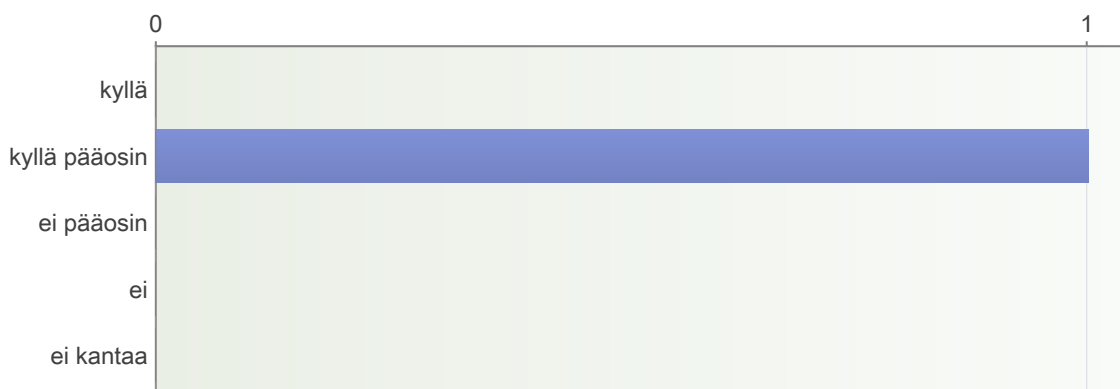
Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

16. 14. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 22 §:n mukaan maakunnan on omassa toiminnassaan erotettava sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen ja palvelujen tuottaminen. Onko järjestämisen ja tuottamisen erottaminen uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukaista?

Vastaajien määrä: 1

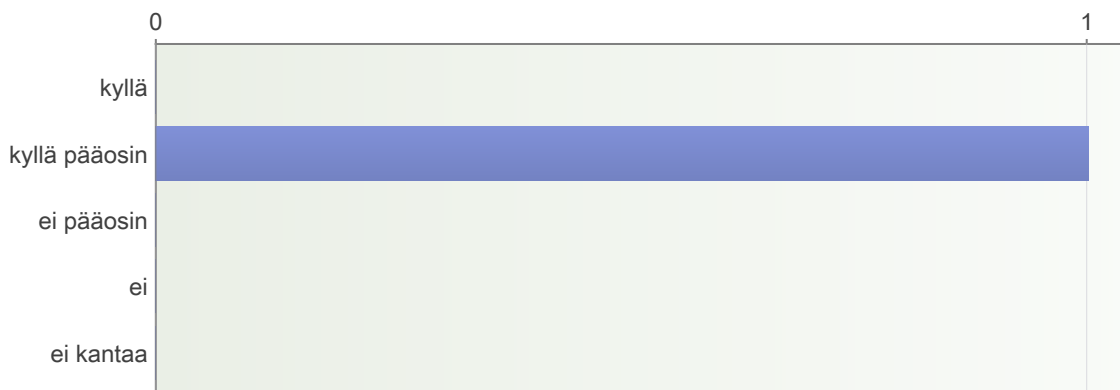

Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

17. 15. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 22 §:n mukaan maakunnalla on yhtiöittämisvelvollisuus maakunnan hoitaessa sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä kilpailutilanteessa markkinoilla tai jos palvelut ovat valinnanvapautta koskevissa säännöksissä tarkoitetun laajan valinnanvapauden piirissä. Onko ratkaisu tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

18. 16. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista.

Ei vastauksia.

19. 17. Kysymys vain kunnille: Voimaanpanolaissa on tarkoitus säätää siitä, mihin maakuntaan kunnat kuuluvat uudistuksen tullessa voimaan. Katsotaanko kunnassanne, että sen tulee kuulua voimaanpanolain 5 §:ssä esitettyyn maakuntaan?

Ei vastauksia.

20. 18. Kysymys vain kunnille: Mikäli vastasitte edelliseen kysymykseen ei, mihin maakuntaan kunnan tulisi kuulua ja miksi? (Kunnan tulee toimittaa valtuuston päätösasiakirja sosiaali- ja terveysministeriöön)

Ei vastauksia.

21. 19. Väliaikaishallinnosta sekä väliaikaisen valmistelutoimielimen tehtävistä ja toimivallasta säädetään voimaanpanolain 2 luvussa. Onko väliaikaishallinnosta säädetty riittävällä tavalla?

Ei vastauksia.

22. 20. Voimaanpanolain 14 §:n mukaan kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja tuottavissa organisaatioissa työskentelevä henkilöstö siirtyisi maakuntien palvelukseen liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi henkilöstö, joka muualla kunnan hallinnossa tai tukipalveluissa tekee pääasiallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä, siirtyisi maakuntien palvelukseen. Onko henkilöstön siirtymisestä esitetty säädettäväksi henkilöstön aseman näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

Ei vastauksia.

23. 21. Voimaanpanolain 4 luvun mukaan lakisääteisten kuntayhtymien koko omaisuus sekä kuntien irtain omaisuus siirtyy maakunnille. Kuntien toimitilat ja kiinteistöt jäävät kuntien omistukseen. Onko omaisuusjärjestelyjä koskeva ratkaisu hyväksyttävä?

Ei vastauksia.

24. 22. Jos vastasitte edelliseen kysymykseen ei tai ei pääosin, millä tavoin omaisuusjärjestelyt pitäisi toteuttaa?

Ei vastauksia.

25. 23. Voimaanpanolain 41 §:ssa säädettäisiin kunnan tuloveroprosentista vuosina 2019 – 2021. Pidätkö veronmaksajien yhdenvertaisen aseman näkökulmasta perusteltuna, että kuntien veroprosentteja esitetään rajoitettavaksi kolmen vuoden määräajaksi?

Ei vastauksia.

26. 24. Voimaanpanolain 42 §:n mukaan maakunnan on perustettava sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain tarkoittamat maakunnan palvelulaitoksen tytäryhtiöt, jotka tuottavat lailla erikseen säädetyn laajan valinnanvapauden piiriin kuuluvia palveluita siten, että yhtiöittäminen on toteutettu 31.12.2020. Onko esitetty siirtymäaika riittävä maakunnan yhtiömuotoisen tuotannon organisoimiseksi?

Ei vastauksia.

27. 25. Muut vapaamuotoiset huomiot voimaanpanolaista.

Ei vastauksia.

28. 26. Valtio rahoittaa perustettavien maakuntien toiminnan, eli vastuu sosiaali- ja terveyspalveluiden rahoittamisesta osoitetaan valtiolle. Onko ratkaisu uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

Ei vastauksia.

29. 27. Maakuntien tuloja ovat valtion rahoitus (3 §) sekä asiakas- ja käyttömaksutulot (4 §). Lisäksi maakunnat voivat ottaa lyhytaikaista lainaa (3 §). Valtion rahoituksen kasvua rajoitetaan vuosittaisessa tarkistuksessa julkisen talouden kantokyvyn turvaamiseksi (6 ja 29 §). Onko maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä?

Ei vastauksia.

30. 28. Ovatko maakuntien valtion rahoituksen määräytymisessä käytettävät palvelujen käyttöä kuvaavat tarvetekijät (luku 3, ml. uusi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerroin) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

Ei vastauksia.

31. 29. Sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksessa siirytään asteittain menoperusteisesta rahoituksesta tarveperusteiseen rahoitukseen. Onko maakuntien rahoitukselle vuosille 2019–2023 esitetty siirtymäaika (27 – 28 §) riittävä?

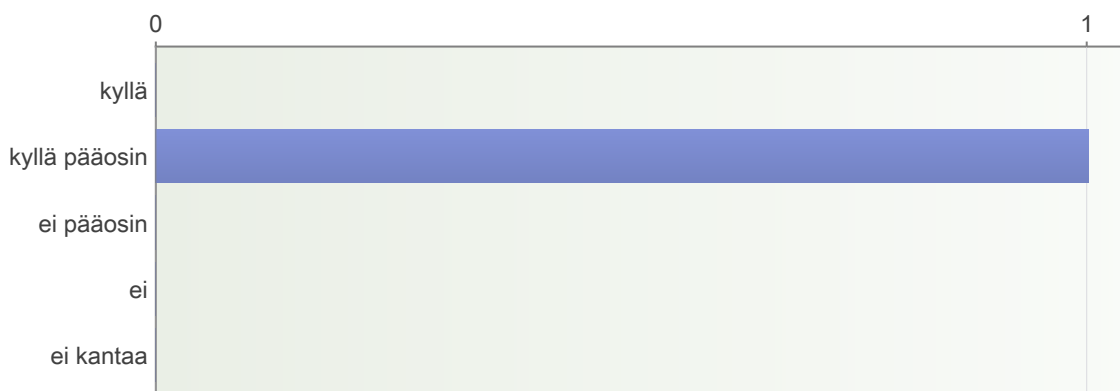
Ei vastauksia.

32. 30. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntien rahoituslaista.

Ei vastauksia.

33. 31. Pidättekö esitettyjä tapoja maakuntajaon muuttamiseksi tarkoituksenmukaisena? (erityisesti maakuntajakolain 2 ja 10 §)

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

34. 32. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntajakolaista.

Ei vastauksia.

35. 33. Ovatko valtionosuusjärjestelmään esitetyt, sote-uudistuksesta aiheutuvien merkittävien kuntakohtaisten muutosten lieventämiseksi esitetyt tasausjärjestelyt ja muut muutokset hyväksyttäviä ja riittäviä (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 24 §, 27§ 27 b§ ja 55§)?

Ei vastauksia.

36. 34. Ovatko valtionosuuskriteerit (ml. uusi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen -kriteeri) sekä niiden painotukset perusteltuja (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, luku 2 sekä luonnos valtioneuvoston asetukseksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 3 §)?

Ei vastauksia.

37. 35. Vapaamuotoiset huomiot hallituksen esityksen valtionosuuskokonaisuudesta.

Ei vastauksia.

38. 36. Pidätkö maakuntien rahoituksen keräämiseksi esitettyjä valtion verojärjestelmän muutoksia hyväksyttävänä?

Ei vastauksia.

39. 37. Vapaamuotoiset huomiot verolaeista.

Ei vastauksia.

40. 38. Kunnallista henkilöstöä koskevan lainsäädännön soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi koskemaan myös maakuntien henkilöstöä. Maakuntien työnantajaedunvalvontaa hoitaisi uudella lailla säädettävä Kunta- ja maakuntatyönantajat KT. Onko henkilöstön asemasta ja työnantajaedunvalvonnasta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

Ei vastauksia.

41. 39. Onko eläkkeiden rahoittamisesta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

Ei vastauksia.

42. 40. Vapaamuotoiset huomiot henkilöstön asemasta ja/tai työnantajaedunvalvonnasta sekä eläkkeistä.

Ei vastauksia.

43. 41. Miten arvioitte uudistuksen vaikuttavan oman taustaorganisaationne asemaan?

Ei vastauksia.

44. 42. Onko maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä uudistuksen voimaan tultua?

Ei vastauksia.

45. 43. Mihin aiheeseen/aiheisiin liittyvää valtakunnallista tukea katsotte tarvitsevanne sote- ja maakuntauudistusten alueelliseen toteutukseen (voitte valita usemman vaihtoehdon)?

Ei vastauksia.

46. 44. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Vastaajien määrä: 1

- 1. Asiakasosallisuus sosiaali- ja terveydenhuollossa
  - Nykymuotoinen teksti esitysluonnoksessa ei ole riittävä, vaan siinä pitää olla velvoittavia lainkohtia, joita täydennetään erilaisilla vaihtoehdoilla.
  - Miten asiakasosallisuus varmistetaan niin, että koko maakunnan alue, myös harvaan asutut alueet, huomioidaan?
  - Maakunnallinen nuorisovaltuusto sekä vanhus- ja vammaisneuvostot tarvitaan. Miten määritellään se, että koko maakunnan ääni kuuluu? Ei riitä, että keskuskaupungin järjestöt (piirijärjestöt) ovat edustettuna. Voivatko em. luottamuselimet koostua esim. eri kuntien edustajista? Niin, että jokaisesta kunnasta nuorisovaltuusto, vanhus- ja vammaisneuvostot valitsevat oman edustajansa maakunnalliseen luottamuselimeen?
  - Miten uudessa sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmässä kyetään huomioimaan paikalliset erityistarpeet? Paikkaperustaiseen hyvinvointiajatteluun ja paikallisyhteisöjen toimintaan kytkeytyy voimavaroja, joista keskitettäessä, yksityistettäessä ja yhtiötettäessä voidaan vain haaveilla.

2. Hallituksen esitysluonnoksen vaikutusarvioinnit

- esitysluonnoksesta tulee tehdä myös maaseutuvaikutusten arviointi (mva) erilaisilla maaseutualueilla, erityisesti harvaan asuttujen alueiden osalta: positiiviset, neutraalit, negatiiviset vaikutukset palvelujen saatavuuteen ja saavutettavuuteen
  - vaikutukset kunnan tuottamiin palveluihin (yhteys niihin)
  - vaikutukset kunnissa oleviin työpaikkoihin; jos työpaikat vähenevät, vaikutus kuntien verotuloihin
  - vaikutukset mahdolliseen poismuuttoon (työpaikkojen myötä, palvelujen heikentyessä)
  - vaikutukset alueen elinkeinoihin, yritystoimintaan, yritysten asiakaspotentiaaliin (erityisesti vaikutukset palveluyrityksiin)
  - vaikutukset kuntien hyvinvoinnin edistämiseen
  - vaikutukset ihmisiin
  - vaikutukset kolmannen sektorin toimintaan
  - lisääntyvätkö maaseudun tyhjä kiinteistöt?

3. Kaiken edellä mainitun voi tiivistää seuraavasti: Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen ja maakuntauudistuksen kannalta Kansalaistoiminnan verkoston kannalta olennaisinta on varmistaa julkisen ja paikallisyhteisöjen yhteys käytännön tarpeista lähtevissä asioissa.

Tarvitaan:

kolmannen sektorin ja muiden toimijoiden palvelukumppanuutta
asukaslähtöistä kehittämiskumppanuutta
maaseudun huomioon ottamista päätöksiä tehtäessä sekä riittävää maaseutuasiantuntemusta (maaseutulautakunnat)

riittävän pieniin osiin pilkottuja hankintoja, mikä mahdollistaa myös pienien toimijoiden osallistumisen hankintoihin
osallisuutta
maaseutuvaikutusten arvointia etenkin harvaanasutulla maaseudulla

47. 45. Yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

Ei vastauksia.